

Aan mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven,
Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
en
Bestuurders in het mbo
Voorzitter van de MBO-Raad

datum
4 juni 2021
ons nummer
2021.06.04

Betreft: Oproep tot zo spoedig mogelijk herstel sociale functie mbo-scholen

Geachte mevrouw Van Engelshoven, Geachte bestuurders,

Ik heb in de afgelopen weken gesproken met jongeren, professionals en bestuurders in het mbo en deel graag de resultaten van mijn inventarisatie met u. Ik heb met name zorgen over het sociaal-emotionele en mentale welbevinden van jongeren in het mbo. Het bieden van herstel en perspectief aan deze jongeren kan niet wachten tot het nieuwe studiejaar. Op korte termijn is het noodzakelijk dat de sociale functie van school weer wordt hersteld.

Ik weet dat u en alle professionals die werkzaam zijn in het mbo mijn zorgen om het welzijn van studenten delen. Ook realiseer ik me dat er in het mbo hard gewerkt is om jongeren zo goed mogelijk te blijven begeleiden onder alle beperkende omstandigheden. Toch is er tot de zomervakantie nog meer nodig. De behoefte aan sociaal contact en structuur wordt op dit moment voor studenten te weinig vervuld. Daarom vraag ik alle bestuurders van mbo-scholen in Nederland om volop gebruik te maken van de ruimte die er is om de komende weken extra fysieke sociale activiteiten aan te bieden en hiermee zoveel mogelijk jongeren te bereiken. Aan de minister vraag ik om deze oproep expliciet uit te dragen en scholen hiertoe te stimuleren.

Onderbouwing

Het volgen van online onderwijs en het gebrek aan stages en fysieke lessen hebben - in combinatie met andere coronabeperkingen - jongeren in het mbo zwaar belast. Uit een rondgang langs jongeren en professionals in het mbo blijkt dat veel jongeren kampen met sociaal-emotionele en mentale problemen. Eenzaamheid, gebrek aan energie, concentratieproblemen en een verstoord dagritme lijken bij veel jongeren aan de orde. De overgang naar weer volledig fysiek onderwijs zal in het nieuwe studiejaar veel van studenten vragen. Om in september een goede start te kunnen maken, is het nodig om de komende weken al te investeren in het welbevinden van jongeren.

Ik heb een wisselend beeld gekregen van hoeveel dagen jongeren op dit moment fysiek naar school kunnen gaan. Uit mijn inventarisatie blijkt dat studenten vaak

.....
postadres
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
.....
bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag
.....
telefoon
T (070) 356 35 63
.....
www
info@dekinderombudsman.nl
www.dekinderombudsman.nl
.....
de Kinderombudsman
is onderdeel van Bureau
Nationale ombudsman
.....

korte lesdagen hebben waarop er weinig ruimte is voor ontmoeting, zo vertellen zij mij. Om deze reden roep ik op om in de laatste weken tot de zomer vooral in te zetten op herstel van de sociale functie van school.

Voor een volledig beeld van de knelpunten uit mijn inventarisatie waarop ik deze oproep baseer, verwijs ik u naar de bijlage bij deze brief.

Blik op de toekomst

Ik heb kennisgenomen van de scenario's die zijn opgesteld voor de start van het studiejaar 2021/2022 en ik ben verheugd dat mbo-scholen wordt geadviseerd om uit te gaan van het basisscenario waarbij vooral fysiek onderwijs wordt gegeven. Ook als mbo-scholen vanaf september weer open zijn, zijn de ontstane problemen echter niet direct voorbij. In onze inventarisatie komen knelpunten naar boven die direct maar ook op langere termijn meer inspanning vergen. Niet alleen van onderwijsinstellingen, maar ook van jeugdzorg en specialistische zorg voor jong volwassenen. Als Kinderombudsman houd ik de komende maanden aandacht voor de herstelmaatregelen en de aansluiting van onderwijs en zorg en indien nodig zal ik mijn zorgen en aanbevelingen met u delen.

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer

*Deze brief is verstuurd naar alle besturen van mbo-scholen in Nederland.
Ook is een afschrift verzonden naar de vaste Kamercommissie voor OCW.*

Bijlage

Inventarisatie van de knelpunten ervaren door jongeren en professionals in het mbo.

Op basis van onderzoeken¹ over de impact van de coronacrisis op jongeren en een eigen rondgang langs professionals en studenten uit het mbo, komt het volgende beeld naar voren:

Knelpunten t.a.v. het sociaal-emotionele en mentale welzijn van jongeren:

- Zowel jongeren als professionals zeggen dat na meer dan een jaar met voornamelijk online onderwijs, veel jongeren gebrek aan structuur, energie, motivatie en concentratieproblemen ervaren.
- Jongeren in het mbo hebben last van eenzaamheid. Dit heeft er onder andere mee te maken dat veel mbo's regionale scholen zijn en jongeren thuis weinig leeftijdsgenoten ontmoeten. Jongeren missen sociaal contact met klasgenoten en docenten. Zij ervaren dat zowel de online lessen als de fysieke lessen te weinig ruimte bieden voor contact. Dit komt onder andere door het inkorten van lessen en het ontbreken van pauzes op een fysieke lesdag. Daarnaast ervaren jongeren dat er tijdens fysieke en online contactmomenten niet altijd voldoende aandacht is voor hoe het met ze gaat.
- Professionals zien een toename aan sociaal-emotionele en psychische problemen, ook onder jongeren die hier voorheen geen last van hadden. Zo zien zij een toename van somberheidsklachten, depressie en burn-outs. Onderwijs- en zorgprofessionals op mbo-scholen hebben extra ingezet op de sociale en emotionele begeleiding van studenten, maar merken dat het niet voor alle studenten voldoende is.
- Jongeren met problemen thuis zijn extra kwetsbaar geworden in de coronacrisis. Professionals zien een toename aan conflicten en geweld thuis. Daarnaast spelen angst voor het coronavirus of juist verzet tegen coronamaatregelen die de onderlinge relaties thuis onder druk zetten. Krappe behuizing en armoede zijn extra belastende factoren.
- Jongeren die al psychisch kwetsbaar waren, zijn het afgelopen jaar nog meer belast. Professionals zien onder andere een toename van zelfmutilatie, suïcidaliteit en psychoses.
- Jongeren met een autisme spectrum stoornis of angstproblematiek hebben zich afgelopen jaar vaak teruggetrokken. Professionals achten het behulpzaam om jongeren met dergelijke problematiek met voorrang te vaccineren zodat zij uit hun zelfgekozen isolatie kunnen komen.
- Voor jongeren met (ernstige) psychische problemen zijn er lange wachtlijsten die soms oplopen tot een jaar. Dit geldt zowel voor de jeugd-ggz als de volwassenen ggz. Schoolmaatschappelijk werkers en

¹ Nederlands Jeugdinstituut (2021), Effect van corona op jeugd, gezin en jeugdveld, Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut; Stevens, Weinberg, Visser, Jonker & Finkenauer (2021). Het welzijn van mbo-studenten in tijden van corona. Utrecht: Universiteit Utrecht

praktijkondersteuners van huisartsen kunnen niet de hulp bieden die deze jongeren nodig hebben. Daarnaast is er onder andere een groot gebrek aan weekendopvang en weekendpleegzorg. Met sommige jongeren die dringend hulp nodig hebben, zijn scholen het contact verloren.

Knelpunten t.a.v. het onderwijs:

- Jongeren ervaren dat hun studieresultaten achteruit zijn gegaan, zij vertraging hebben opgelopen en minder hebben geleerd.
- Online en fysieke lessen zijn vaak ingekort en jongeren ervaren dat zij hierdoor de stof minder goed kunnen opnemen.
- Professionals zien dat jongeren die thuis een andere taal spreken, het Nederlands minder goed zijn gaan beheersen.
- Veel stages hebben geen doorgang kunnen vinden. De online theoretische lessen kunnen niet vervangen wat normaal in de praktijk wordt geleerd. Jongeren die in de zorg stage lopen of een BBL opleiding volgen, zijn extra belast en zijn hierin niet altijd voldoende begeleid of erkend (ook financieel).
- Professionals zien dat jongeren besluiten op een lager niveau examen te doen uit angst om volgend jaar opnieuw vooral online onderwijs te moeten volgen.
- Jongeren zijn bezorgd over hun achterstanden en hoe ze die in de komende jaren moeten inhalen. Jongeren hebben behoefte aan duidelijkheid hoe het nieuwe studiejaar eruit gaat zien en hoe hun opleiding omgaat met de ontstane achterstanden.

Knelpunten t.a.v. de financiële situatie van jongeren:

- Professionals zien een toename aan schulden omdat jongeren hun bijbaan zijn verloren. Zelfstandig wonende jongeren kunnen niet meer rondkomen.
- Jongeren hebben extra kosten moeten maken om vanuit huis hun studie te kunnen volgen. Zij zijn hierin niet gecompenseerd.
- Jongeren moeten dit studiejaar doubleren of verwachten dat zij door hun achterstand langer over hun opleiding gaan doen. Zij maken zich zorgen over de financiële consequenties hiervan.

Concluderend

Op basis van de geïnventariseerde knelpunten hebben studenten op de korte en langere termijn in ieder geval het volgende nodig voor herstel en perspectief:

- Op korte termijn is herstel van sociaal contact tussen studenten onderling met docenten nodig en daarnaast het herstel van structuur en dagritme.
- Op korte termijn hebben studenten duidelijke informatie nodig vanuit school over hoe het nieuwe studiejaar eruit ziet en hoe hun opleiding omgaat met studie achterstanden.

- Voor het nieuwe studiejaar is maatwerk per student nodig: een individueel plan voor het inhalen van achterstanden en heldere communicatie wat van studenten verwacht wordt en wat studenten van hun school kunnen verwachten aan ondersteuning.
- Voor het nieuwe studiejaar blijft er voldoende aandacht nodig voor het sociaal-emotionele en mentale welzijn van jongeren, met name voor de groep die in de coronacrisis extra belast is vanwege problemen in de thuissituatie of psychische problemen.